

JOSEP HERNANDO I DELGADO

UNA BIBLIOTECA PRIVADA PLURIDISCIPLINAR DEL SEGLE XIV. LA BIBLIOTECA DEL JURISTA RAMON VINADER (+1351)¹

I. LLIBRES I LECTORS

Antoni Rubió i Lluch, Jordi Rubió i Balaguer, fill de l'anterior, Martí de Riquer i Miquel Batllori són, entre molts d'altres, quatre grans mestres que cal tenir

1. Les abreviatures o sigles usades en aquest estudi i en les notes explicatives de l'inventari aquí publicat són les següents:

ACA = Arxiu de la Corona d'Aragó.

ACB = Arxiu de la Catedral de Barcelona.

ArLar = GEORGIUS LACOMBE, *Aristoteles Latinus. Pars Prior*. Roma, La Libreria dell'Stato 1939.

CAM = R. ARNALDEZ y otros, *La Ciencia Antigua y Medieval (De los orígenes a 1450)*. Ed. Orbis, Barcelona 1988.

DCIC = THOMAS DIPLOVATATIUS, *Liber de claris iuris consultis. Pars posterior*. Curantibus + FRITZ SCHULTZ, + HERMANN KANTOROWICZ, GIUSEPPE RABOTTI (Studia Gratiana X), Bolonya 1968.

GARCÍA Y GARCÍA = A. GARCÍA Y GARCÍA, *La canonística ibérica medieval*, dins *Repertorio de Historia de las ciencias eclesiásticas en España. 1 Siglos III-XVI*. Instituto de Historia de la Teología Española, Salamanca 1967.

GLORIEUX = P. GLORIEUX, *Répertoire de maîtres en Théologie de Paris au XIIIe siècle*. Paris, Librairie Philosophique J. Vrin 1933 (2 vols.).

HILLGARTH = J. N. HILLGARTH, *Readers and Books in Majorca 1229-1550*. Editions du Centre National de la Recherche Scientifique, Paris 1991 (2 vols.).

HURTER = H. HURTER, *Nomenclator litterarius Theologiae Catholicae*. T. II *Aetas Media*. Oeniponte, Libreria Academia Wagneriana 1906.

JACQUART-MICHEAU = DANIEL JACQUART et FRANÇOISE MICHEAU, *La médecine arabe et l'Occident médiéval*. Éditions Maisonneuve et Larose, Paris 1990.

MGH = *Monumenta Germaniae Historica. Legum*, t. IV. Hannoverae 1968.

ML = J. P. MIGNÉ, *Patrologiae cursus completus*. I-CCXVIII, Paris 1844-1855.

RCSPL = FRIDERICUS STEGMÜLLER, *Repertorium commentariorum in sententias Petri Lombardi*. T. I: *Textus*. T. II: *Indices*. Herbipoli (Wurzburg) apud Ferdinandum Schoningh Bibliopolane 1947.

SAVIGNY = F. CARLO DE' SAVIGNY, *Storia del Diritto Romano nel Medio Evo* (2 vols.), Multigrafica Editrice, Roma 1972.

SCHULTE = JOHANN FRIEDRICH VON SCHULTE, *Die Geschichte der Quellen und Literatur des Canonischen Rechts*. I: *Von Gratian bis auf Papst Gregor IX*. II: *Von Papst Gregor IX. bis zum Concil von Trient*. Stuttgart 1875, 1877.

THORNDIKE-KIBRE = *A catalogue of incipits of mediaeval scientific writings in latin*. The Mediaeval Academy of America, Cambridge, Massachussets 1973.

present en voler estudiar la cultura manuscrita medieval catalana,² tant pel que fa a producció pròpia com a les influències foranes. D'aquest estudi el llibre n'és el protagonista, i aquest presuposa lectors.³ És per això que cal afegir als noms dels estudiosos dits, també entre molts d'altres, el de Josep M. Madurell i Marimon.⁴

Malgrat els treballs d'investigació fets en els nostres arxius cercant documents sobre llibres i lectors, la nostra experiència ens ha demostrat que encara hi havia molt per fer.⁵ Un escorcoll sistemàtic dels protocols notarials del segle XIV ens ha permès reunir prop de cinc-cents documents sobre el llibre, que esperem publicar enguany. Hom s'ha centrat, fins ara, sobretot, en els inventaris per tal de veure el contingut de les llibreries o biblioteques i conèixer els eventuals lectors.⁶

2. Vegeu A. RUBIO I LLUCH, *Documents per la història de la cultura catalana mig-èval*, Barcelona 1908-1921 (2 vols.). Vegeu també de Jordi Rubió i Balaguer la introducció i notes de l'obra A. DE LA TORRE Y DEL CERRO, *Documentos para la historia de la Universidad de Barcelona. I Preliminares (1289-1451)*. Introducció y notas por J. RUBIO BALAGUER, Universidad de Barcelona 1971. De Martí de Riquer vegeu els volums I, II, III i IV de l'obra RIQUER/CASAS/MOLAS, *Història de la Literatura Catalana*, Ed. Ariel, Barcelona 1984-1988 (11 vols.). De l'aportació bibliogràfica de Miquel Batllori vegeu, per exemple, *De l'Edat Mitjana. Obra Completa*, vol. I, Biblioteca d'Estudis i Investigacions, Tres i Quatre, València 1993. J. Antoni Iglesias, que prepara una tesi doctoral sobre el llibre durant el segle XV, exposa amb claretat i precisió el «status quaestionis» de la producció bibliogràfica sobre el tema en *El llibre i la Catalunya baix-medieval. Notes per a un estat de la qüestió*, dins «Faventia», 15/2 (1993), 39-73.

3. Vegeu GUGLIELMO CAVALLLO (a cura di), *Libri, editori e pubblico nel mondo antico. Guida storica e critica*, Ed. Laterza, Roma-Bari 1997; GUGLIELMO CAVALLLO, *Libri e lettori nel Medioevo. Guida storica e critica*, Ed. Laterza, Roma-Bari 1993.

4. Dels nombrosos estudis de J. M. Madurell sobre el llibre destaquem, aquest en col·laboració amb J. Rubió i Balaguer, *Documentos para la historia de la imprenta i la libreria en Barcelona (1474-1553)*, Gremio de Editores, de Libreros y de Maestros Impresores, Barcelona 1955; també *Manuscrits en català anteriors a la imprenta (1321-1474). Contribució al seu estudi*, Associació Nacional de Bibliotecaires, Arxivers i Arqueòlegs, Barcelona 1974.

5. Vegeu J. HERNANDO I DELGADO, *L'ensenyament a Barcelona, segle XIV. Documents dels protocols notarials. Primera part: Instruments notarials de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, 1350-1400*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», 12 (1993), 141-217; ID., *Escrivans, il·luminadors, lligadors, argenters i el llibre a Barcelona. Segle XIV. Documents dels protocols notarials*, dins «Miscel·lània de Textos Medievals», 7 (1994), 189-258.

6. Vegeu, per exemple, R. CHABAS, *Inventario de los libros, ropas y demás efectos de Arnaldo de Villanueva*, dins «Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos», IX (1923), 189-203; M. MITJA SEGUÉ, *Pedro Rajadell i su biblioteca jurídica*, dins «Estudios y Documentos de los Archivos de Protocolos», I (1948), 65-104; J. M. MADURELL, *Micer Jaume Callís y su biblioteca jurídica*, dins «Anuario de Historia del Derecho Español», XXXIII (1963), 539-563; J. M. MADURELL, *Mestre Felip de Malla*, dins «Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona», XXX (1963-1964), 499-626. Sobre una gran biblioteca, vegeu: DANIEL DE MOLINS DE REI, *La biblioteca papal de Peníscola*, dins «Estudios Franciscanos», 28 (1922), 331-341, 420-436; 29 (1923), 88-94; 266-272; J. SERRANO I CALDERÓ i J. PERARNAU I ESPELT, *Darrer inventari de la biblioteca papal de Peníscola (1423)*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», 6 (1987), 49-183; J. PERARNAU I ESPELT, *Darrer inventari de la biblioteca privada de Benet XIII (1423)*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», 6 (1987), 185-294; M.-H. JULIEN DE POMMEROL J. MONFRIN, *La bibliothèque pontificale à Avignon et à Peñíscola pendant le grand schisme d'Occident et sa dispersion* (2 vols.), École Française de Rome 1991. Un excel·lent estudi sistemàtic sobre llibreries en un temps i un espai és N. HILLGARTH, *Readers and Books in Majorca, 1229-1550* (2 vols.), Editions du Centre National de la Recherche Scientifique, Paris 1991.

Tanmateix, la tipologia d'instruments notariais que cal tenir present és molt variada: compra-vendes, préstecs amb penyora, donacions, testaments i marmessories, procuracions, comandes, èpoques de preus de paper, pergami i altres matèries, contractes de treball i aprenentatge per a escriure, il·luminar i enquadernar llibres o bé per a ensenyar de lletra, contractes de societat per tal de regir escoles, compra-venda o lloguer d'escoles, etc.

II. LA BIBLIOTECA DE RAMON VINADER, DOCTOR EN LLEIS

Doncs bé, en buidar els instruments notariais del protocols dipositats a l'Arxiu de la Catedral de Barcelona, en concret un *manual* de 1356 del notari Francesc de Laderosa, trobarem el document d'entrega d'una penyora de llibres, i el corresponent rebut, per part de Joan de Torres, fill i hereu universal del jurista Ramon Vinader, doctor en lleis, a Jaume de Vallseca, llicenciat en lleis. La sorpresa fou que es tractava del llistat d'un conjunt de 162 llibres, una de les biblioteques de particulars més gran del segle, d'un ventall d'especialitats tal (didàctics, filosòfics, teològics, científics, etc) que representen el que era part de la cultura medieval abans de l'entrada de l'Humanisme.

Jordi Rubió i Balaguer, en el seu estudi sobre l'origen dels llibres de la biblioteca de Ramon de Savarés, abat del monestir de Ripoll,⁷ seguint en això les petjades del seu pare Antoni Rubió i Lluch, afirmava que alguns dels llibres provenien de la biblioteca del jurista Ramon Vinader (+ 1351). Aquest era el cas de *Super libro Ethicorum* d'Egidi Romà, que porta l'«ex libris» de Ramon Vinader. També era el cas de *Libri naturales Aristotelis* i de *De animalibus* d'Aristòtil, i de la *Summa de anima* de Sant Tomàs d'Aquino. Rubió i Balaguer afirmava que hom podia sospitar que d'altres llibres podien procedir també de la llibreria de Ramon Vinader. Doncs bé, tots aquests llibres es troben en l'inventari de llibres que publiquem, llibres que foren empenyorats per Joan de Torres, fill i hereu universal de Ramon Vinader. Endemés, però, si hom compara l'inventari de llibres de l'abat Savarés i l'inventari que publiquem, veurem que en ambdós inventaris figuren llibres amb el mateix títol. Aquest és el cas de *Secunda Secunde* de Sant Tomàs d'Aquino [4-113],⁸ de *Epistole Pauli cum glosis ordinariis* [10-72], dels comentaris de Pere de Tarantàsia a les *Sentències* de Pere Llombard [14-73, 103, 117], de *Super libro Elenchorum* d'Egidi Romà [15-128], de *Summa contra gentiles* de Tomàs d'Aquino [17-114], de *Liber problematum Aristotelis* [19-153], de *Liber de*

7. Vegeu J. RUBIO BALAGUER, *Els llibres de l'abat Savarés a la Biblioteca de Ripoll*, dins «Analecra Montserratensia», IX (1962), 227-237. L'inventari dels llibres de l'abat Savarés vegeu-lo dins A. RUBIO I LLUCH, *Documents...*, citat en la n. 1, doc. CCXLVIII, 233-242.

8. El primer número correspon a l'inventari de l'abat Savarés. Vegeu la nota anterior. El segon correspon a l'inventari de Ramon Vinader que publiquem aquí. Vegeu l'apèndix.

proprietatibus rerum de Bartomeu l'Anglès [23-42], de *Libri naturales Aristotelis* [35-43, 70, 148], del *Liber de animalibus* d'Aristòtil [36-56], de *Simplici medicina*, probablement d'Isaac Iudaeus [49-25], de *Quodlibet magistri Guidonis*, és a dir, de Guiu Terrena [50-111], de *Questiones super logicam veterem* de Raoul de Hotot [56-144], de *Storia Scholastica* de Pere Comestor [57-120], de *Liber de viciis et virtutibus* de Guillaume Peyraut [61-96, 106], de *Consolacione* de Boeci [62-95], de *De anima* de Tomàs d'Aquino [66-140], de *Liber Statii Thebaydes* de Publius Papinus Statius [67-162], de les sàtires de Juvenal [73-134], de *Scriptum beati Thome super Periarmanias* [76-149], de *Scripta beati Thome super librum phisicorum* [83-45], de *Liber sententiarum* de Pere Llombard [84-121], de *Lucidarius* d'Honorius Augustudunensis [86-102], de *Speculum regium* [97-104], de *Aurora* de Pere de Riga [102-138], de *Precià menor* [108-151]. Cal concloure, per consegüent, que Joan de Torres, en lliurar a Jaume de Vallseca els llibres empenyorats, entregava els llibres que havien pertangut als seu pare Ramon Vinader i que ell havia heretat. És a dir, lliurava la biblioteca de Ramon Vinader.

Jordi Rubió i Balaguer pensava que aquests còdexs anaren a parar a la llibreria de l'abat Savarés de Ripoll, «potser en vida del jurista», cap a l'any 1341. Ara sabem que, en morir Ramon Vinader l'any 1351, els seus llibres foren heretats pel seu fill i hereu universal Joan de Torres. En haver estat empenyorats per aquest, anaren a parar a les mans del jurista Jaume de Vallseca i de la seva esposa Constança, que era filla de Bernat de Torres, germà de Joan de Torres.⁹ ¿Com i quan passaren, almenys alguns dels llibres, de les mans de Jaume de Vallseca a la biblioteca de l'abat Ramon Savarés de Ripoll?

De Ramon Vinader, de la seva vida, en sabem ben poca cosa, com passa també amb altres juristes catalans del segle XIV. Nasqué a Tàrrrega.¹⁰ Estudià Dret i aconseguí el títol de doctor en lleis, la qual cosa li permeté exercir com a advocat, jutge, procurador fiscal, assessor, diplomàtic, etc.¹¹ Fou, endemés, ardiaca de Vic,

9. A l'Arxiu de la Catedral de Barcelona es troba, copiat en pergami, el trasllat d'una part del testament de Bernat de Torres, datat el 27 de Setembre de 1345: ACB, *Testaments*, 295.

10. Ramon Vinader desposà na Gueralda, de la família dels Torres, «de Turribus». Foren fills seus, al menys, Joan, Bernat, Francesc, Ramon, Francesca, Saurina i Maria. A més del testament de Bernat de Torres, citat en la nota anterior, vegeu: ACB, BERNAT DE VILARRUBIA, *Capibrevium rogationum* 1335 Novembre 6 - 1336 Gener 9, fols. 86v-102v; i del mateix notari, *Capibrevium notarum sive rogationum* 1336 Juny 27 - 1336 Setembre 17, fol. 86v. Vegeu també: G. M. BROCA, *Juristes i juriconsults catalans dels segles XIV-XVII*, dins «Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans», 1909-1910, 490.

11. Els registres de l'Arxiu de la Corona d'Aragó són una font imprescindible per a una biografia de Ramon Vinader. La primera notícia, que hom ha trobat, sobre la seva activitat professional és de 1312. Deixem per a una propera publicació la relació de documents que es troben a l'ACA. Volem, tanmateix, agrair les notícies facilitades per Tomàs de Montagut, professor a la Universitat Pompeu Fabra. Vegeu també FLOCEL SABATÉ, *Les castellanies i la comissió reial de 1328*, dins M. SÁNCHEZ MARTÍNEZ, *Estudios sobre renta, fiscalidad y finanzas en la Cataluña bajomedieval*, C.S.I.C., Barcelona 1993, 177-178.

càrrec eclesiàstic en mans d'un laic, que el facultava per a actuar en l'administració de la diòcesi, vetllar per la disciplina dels clergues i tenir cura de llur educació i formació, la qual cosa explica l'existència dins la seva biblioteca de molts llibres d'altres disciplines a més de la de Dret. Ramon Vinader representà, en la vida Barcelonina de la primera part del segle XIV, un pàper de protagonista. La seva formació intel·lectual, com demostra la seva biblioteca, tingué uns sòlids fonaments: gramàtico-literaris, filosòfics, jurídics, teològico-bíblics i ascètico-morals i científics, com es pot veure, si hom examina el contingut de la seva biblioteca.

III. LLIBRES DIDÀCTICS

Ramon Vinader posseïa dos llibres fonamentals de la cultura llatina, l'ideal de la qual passà als Pares llatins i d'aquests a la cultura occidental dominant fins, al menys, el segle XIII: *De inventione rethorica* o *De oratore* de Ciceró [160]¹², és a dir, la *Rethorica Vetus*, segons el qual l'eloqüència és l'art suprem i l'ideal humà és el de l'orador instruït, el «doctus orator». L'altre és *De oratoria institutione* de Quintilià [69], segons el qual l'ideal humà és el del «vir bonus dicendi peritus», és a dir, el de l'home de bé que sàpiga parlar bé. Perquè això sigui possible, cal primer aprendre de llegir i d'escriure. Tot seguit, hom aprendrà els *grammatica*, és a dir, per una part, la gramàtica pròpiament dita. Per a això Ramon Vinader posseïa l'*Ars grammatica* de Donat (s. IV) [94], les *Institutiones de arte grammatica* de Priscià (s. V-VI) [151]. D'altra banda, però, els *grammatica* incloïen també l'estudi dels poetes, dels historiadors, dels oradors i de la composició literària. Per a això, Ramon Vinader disposava de les *Epistolae ad Lucilium* o *De institutione morum* de Sèneca (s. I) [131], el *De proverbiis* del Pseudo-Sèneca [46], el *Thebais* de Publius Papinius Statius (s. I) [162], les *Satirae* de Juvenal (s. I-II) [134], la lectura del qual era recomanada pel *De scholastica disciplina* [1], obra del segle XII atribuïda a Boeci (s. V-VI), del qual Ramon Vinader poseïa el *De consolatione philosophiae* [95], l'ideal del qual era traduir, comentar, conciliar i transmetre. Ideal també de Cassiodor (s. V-VI), del qual Ramon Vinader posseïa l'obra *Variae* [62].

Fins mitjan segle XIII la cultura occidental és la dels Pares llatins. A mida que les obres d'Aristòtil són traduïdes al llatí i els mestres de lògica les introdueixen en llur programa d'ensenyament, l'estudi d'aquestes obres va ocupant cada vegada més temps i menys l'estudi de la gramàtica i dels textos clàssics. La conseqüència va ser un tipus de cultura, el fonament de la qual és un mínim d'estudis gramaticals que exigeix l'ús corrent d'un llatí escolar. Aquest és el cas de la

12. Indiquem amb el número entre claudàtors el llibre corresponent de l'instrument notarial que publiquem a l'apèndix documental i que conté l'inventari dels llibres de Ramon Vinader.

gramàtica *Doctrinale puerorum* d'Alexandre de Villedieu [79]. També és el cas del *Graecismus* d'Évèrard de Béthume [98]. I també és el cas dels llibres de lectura, obres pseudo-clàssiques: l'*Alexandreis* de Gautier de Châtillon [99], escrit vers 1176-1179, i el *Tobias* de Mateu de Vendôme [93], escrit vers l'any 1200. Una obra complementària del llibre de gramàtica i del llibre de lectura és un diccionari. Ramon Vinader posseïa el *Liber expositionis vocabulorum bibliae* de Guillem el Bretó [63].

Escriure un fet, sigui de la mena que sigui, exigeix la redacció del text. Per a assolir correcció textual i exactitud de formulació, hom va fer ús d'unes obres conegudes com *ars dictandi* i de formularis, que proporcionaven suport literari i tècnic. Ramon Vinader disposava del *Libellus de arte dictandi rethorice* de Petrus Blesensis o Pierre de Blois, de la fi del segle XII [156] i de la *Summa dictaminis* del mestre Tomàs de Càpua [127], del segle XIII.

IV. LLIBRES FILOSÒFICS

Mitjan segle XIII la cultura occidental canvia, a mida que les obres d'Aristòtil són traduïdes al llatí i els mestres de lògica les introdueixen en llur programa d'ensenyament, com hem dit. Aquesta cultura està constituïda per l'estudi de la lògica, el fonament, i de la filosofia d'Aristòtil. I és coronada per una teologia, la tècnica de la qual s'inspira en aquesta lògica i aquesta filosofia.

Ramon Vinader posseïa el *Tractatus logicae* o *Summae logicales* [83] de Pere Hispà (s. XIII), mestre de la Facultat d'Arts de París, després papa Joan XXI. El *Tractatus*, como era conegut, fou el text clàssic de lògica durant segles. El fons bibliogràfic de la Facultat d'Arts, mitjan segle XIII, estava constituït pels escrits d'Aristòtil, comentats pels mestres. Doncs bé, Ramon Vinader posseïa d'Aristòtil: *Liber Rethoricae* [36], *Economica* [40], *Liber ethicorum* [41], *Liber phisicorum* [43], *Liber primus meteorum* [70], *Liber metaphysicae* [82, 109], *Liber politicorum* [100], *Liber Elenchorum* [133], *Epistola ad Alexandrum* [148] i *Liber problematum* del Pseudo-Aristòtil [153].

En la seva biblioteca hi havia comentaris, sobretot, a les obres d'Aristòtil de totes les tendències. De Robert de Grosseteste (1170-1253), traductor i comentador d'Aristòtil i excriptor de temes científics, Ramon Vinader posseïa el comentari als *Elenes sofísticos* [135]. Del bàvar Albert el Gran (1193/1206-1280), mestre de Tomàs d'Aquino, els seus comentaris als llibres de la *Física* [48, 130]. De Joan de Peckham (1235-1292), franciscà, seguidor de Sant Bonaventura i oposat al tomisme, *Perspectiva communis* [53]. De Tomàs d'Aquino (1225-1274), els seus comentaris a la *Física* [45], a la *Etica a Nicòmac* [92], al llibre *De anima* [140], al *Perihermeneias* [149]. De Pere d'Alvèrnia (+1304), mestre secular i bon comentador d'Aristòtil, els seus comentaris al llibre *De coelo et mundo* [132]. Del

mallorquí Ramon Llull (1235-1316), bonaventurià, el *De novem praedicamentis* o el comentari al *Liber Porphyrii praedicamentorum*, que formava part de la *Logica Vetus* [110]. D'Egidi Romà (1243/47-1316), de l'orde de Sant Agustí i deixeble de Sant Tomàs, els seus comentaris als *Libri elencorum* [128]. De Jean de Jandum (+1328), averroista i adversari del papat, l'*Expositio problematum Aristotelis* [129]. De Francesc de Meyronnes (+1328), deixeble i seguidor de Duns Scot, el seu comentari als llibres de la *Física* [101]. De Raul d'Hotot (s. XIII-XIV), els seus comentaris al *Liber Porphyrii praedicamentorum* [144]. Endemés Ramon Vinader posseïa també una obra del filòsof àrab Algazel (1058-1111): *Maqasid al-falasida*, on s'exposen les doctrines lògiques, físiques i matemàtiques dels filòsofs per tal de refutar-les [136].

V. LLIBRES JURÍDICS

La quarta part dels llibres de l'inventari són de matèria jurídica, de la professió de Ramon Vinader. Del *Corpus Iuris Civilis*, a més del *Digestum Vetus* [7] i del *Digestum Novum* [39], sense glosses, Ramon Vinader posseïa obres dels principals *glossatores*, és a dir, dels mestres de l'Escola que sorgí a Bolònia durant els segles XII i XIII. D'Ottone da Pavia (s. XII-XIII) posseïa els *Brocarda*, és a dir, principis fonamentals de dret redactats en forma de màximes [31]. D'Azzo o Azzone (s. XII-1230), un dels més famosos glossadors, la *Summa super Codicem* [30]. D'Odofredo (s. XII-1265), les seves glosses sobre el *Digestum Vetus* [23]. De Jacopo d'Arena (c. 1253-c.1296), les *Additiones super Digesto Novo* [2]. De Viviano Tosco o de Bononia (s. XII-XIII), les glosses al *Digestum Vetus* [9]. De Ranieri da Forlì (+1358), l'obra del qual representa el punt de transició entre els glossadors dels segle XIII i els comentadors o postglossadors, la *Lectura super Digestum Novum* [27]. Dels comentadors o postglossadors, caracteritzats per les exigències pràctiques i metodològiques en l'estudi del Dret, posseïa el *Tractatus super Digestum Novum* de Dino da Mugello (+1302). De Jacopo da Belviso (1270-1335), els seus comentaris a les *Autèntiques*.

Del *Corpus Iuris Canonici*, a més del *Liber Sextus* [85], les *Clementinae* [21] i diverses constitucions del papa Gregori VIII, consten en l'inventari obres d'alguns dels grans canonistes dels segles XII, XIII i primera meitat del XIV. De Princivallus Mediolanensis (segona meitat del segle XII), la *Summa in Decretis* [137]. De Bartomeu de Brescia (s. XIII), les seves *Distinctiones Decreti* o *Lectura super Decreto* [5]. De Joan de Déu Hispà (s. XIII), la *Summa super titulis Decretalium* [4]. De Bernardo da Pavia (+ 1213), la compil·lació que va fer de Decretals, la coneguda com *Compilatio prima* [14]. De Bernat de Compostel·la o Bernardus Compostellanus (s. XIII), la *Lectura super primum librum Decretalium* [28]. De Guillem Duran (1237-1296), dit *Speculator*, els seus comentaris a les Decretals de

Gregori IX [50] i també els de Pierre de Sampson (s. XIII) [50, 59], els de Goffredo da Trani (+1245) [58], els de Guido da Baisio (+1313) [57] i de Joan Andreu (1270-1348) les *Novellae* [11]. Del mallorquí Bernat Ramon o Bernardus Raimundus (s. XIV), els seus comentaris al *Liber Sextus* [12] i també els de Guillaume de Montlaurun (+1343) [119]. D'autors que escrigueren sobre Dret Civil i Canònic, la *Concordia utriusque iuris* [8] de Federico da Pascipovero, dit Pas, «doctor in utroque iure», cosa no freqüent el segle XIII. Del Franciscà Monaldus di Capo d'Istria (+1332), la *Summa de iure* [81], repertori alfabètic on es tracta de qüestions de dret i moral. Per últim, a més a més d'algunes obres no identificades, cal citar les *Leges Longobardorum* [20].

V. LLIBRES DE CIÈNCIES EXPERIMENTALS

Ramon Vinader posseïa l'obra *Speculum mundi* de Vicent de Beauvais (1199-1264) [84], amb la qual el gènere «enciclopèdia» arribà a la seva perfecció, on es resumeix tot el saber del seu temps. També el *De proprietatibus rerum* del framenor Bartomeu l'Anglès (+1275) [42], obra dedicada sobretot a les ciències de la natura i que fa ús de la ciència greco-àraba. Endemés, el *De animalibus* d'Albert Magne (1206-1280) [29, 56], ple d'observacions originals sobre fisiologia i zoologia.

Les obres de medicina que posseïa Ramon Vinader són un bon exemple del que era la medicina del seu temps. Aquest és el cas de l'*Experimenta* [33], atribuïda a Galè (129-200), que és una mena de relació de casos particulars. També el *Liber Isagogarum* de Iohannitius o Hunain ibn Ishaq (809/810-870), qualificat com la columna vertebral de la ciència de la medicina medieval, perquè la seva brevetat facilitava la memòria i el seu laconisme el feia objecte de comentaris. Posseïa també el *Kitab al-Hawi* o *Totum continens* de Rhazes o al-Razi (865-923) [24], «recull de notes per un savi durant la seva carrera.» D'Isaac Iudaeus o Isaac Israeli el Vell (+932), *Opus de simplici medicina* o *Liber de gradibus simplicium* [25], obra de farmacologia molt citada pels metges medièvals. De Iohannes de Sancto Amando, *Auriole* o *Areolae* [125], repertori de medicaments, tercera part del seu *Revocativum memoriae*. També el *Liber practicae medicinae* de Vicent de Beauvais, extrets del *Speculum doctrinale* sobre medicina [19].

D'astronomia posseïa l'*Isagogae* de Thabit ibn Qurra (826-901), que va formular la teoria de la trepidació dels equinoccis [126]. També *Canones ad tabulas toletanas* de l'astrònom cordovès Azarquiel o al-Zarqali (1029-1087), un dels científics més notables del món islàmic que contribuï de manera eficaç a l'establiment de les taules astronòmiques, obra traïda per Gerardo da Cremona (1114-1187) [26]. També *Theoria planetarum* de Giovanni da Novara, conegut amb el nom de Campanus de Novara, de la segona meitat del segle XIII [71]. I les

Tabulae sive Almanach de Jacob ben Mahin ibn Tibbon, conegut amb el nom de Profatius Iudaeus (1236-1304) [51].

Posseïa també obres d'alquímia de Roger Bacon (1210/14-1294): el *Tractatus trium verborum* [3] i el *Diversitates ignium* [13]. També el llibre de geometria *Massa compoti* d'Alexandre de Vil·ledieu (1170-1240) [47]. I dos exemplars del *De agricultura* o *De re rustica* de Pal·ladi (s. IV) [17, 38].

VI. LLIBRES TEOLÒGICS

A la biblioteca de Ramon Vinader hi consten obres dels Pares de l'Església llatina. De Sant Agustí *Enchiridium ad Laurentium sive de fide, spe et charitate* [77] i *Admonitio* [78]. De Sant Ambròs (339-397) el *Liber de paradiso* [107]. De l'escola de Sant Víctor o Victorins, posseïa una obra d'Hug de Sant Víctor (1096-1141), un dels més fecunds i dels més grans teòlegs del segle XII, *Commentaria in hierarchiam caelestem* [154], testimoni de la seva experiència espiritual. Ramon Vinader posseïa l'*Elucidarium sive dialogus de summa totius christianae theologiae*, dit de manera abreviada *Elucidarium* o *Lucidarius*, d'Honorí d'Autun (1090-1152), assaig de teologia dogmàtica, de l'àmbit de Sant Anselm, representatiu de l'ambient intel·lectual de principi del segle XII.

La biblioteca de Ramon Vinader posseïa la celebèrrima obra *Libri quatuor sententiarum* de Pere Llombard (1100-1160), el propòsit de la qual era fer una compil·lació de teologia útil per a l'ús escolar [121]. Sobre aquesta obra sorgí una extensa literatura teològica. Ramon Vinader en posseïa diverses obres: la *Summa super quatuor libros sententiarum* de Gaufridus Pictaviensis (s. XIII) [66]; la d'Alexandre d'Alexandria (+1314) [150]; els comentaris als llibres primer i tercer de Tomàs d'Aquino (1225-1274) [75, 65]; els comentaris al primer, tercer i quart de Pere de Tarantàsia (+1276) [73, 103, 117]; els comentaris al llibre quart de Ricard de Middleton (1249-1300/8) [122]; i els comentaris al llibre segon de Pierre Auriol (1280-1322) [118].

Posseïa també l'obra magna del framenor Alexandre de Hales (1170/80-1245), amb el qual s'inicia l'edat d'or de l'Escolàstica: la *Summa Universae Theologiae*, coneguda com *Summa Halensis* i dita en el manuscrit *Questiones Theologiae* [60]. I també la gran *Summa Theologica* del segle XIII, la del dominicà Tomàs d'Aquino, en quatre volums [113]. Del mateix Tomàs d'Aquino posseïa la *Summa contra gentiles* [114], manual d'apologètica escrit a petició de Ramon de Penyafort. I també del mateix Tomàs d'Aquino, les disputes de *Quodlibet* i alguns *Opuscles* [116]. Del gènere literari *Quodlibet* posseïa els de Godofred de Fontaines [+1306/1309] i els d'Enric de Gant (1217-1293), obres importants per a conèixer l'ambient intel·lectual de la universitat de Paris a la fi del segle XIII [115]. També posseïa *Quodlibets* de dos carmelitans seguidors del tomisme: Gerard de Bolònia

(1250-1317) [158] i Guiu Terrena (1270-1342) [111]. Del gènere literari de polèmica religiosa posseïa una *Summa contra haereticos* atribuïda al dit Guiu Terrena [97].

VII. LLIBRES BÍBLICS

A la seva biblioteca hi havia la més popular de les bíblies en vers de l'època, l'*Aurora* de Pierre de Riga [138]. Endemés, hi havia de l'Antic Testament els *Proverbia* [87], els *Cantica canticorum* de Salomó [67] i un *Psalterium* glossat [64]. Del Nou Testament, *Evangelis* i *Epístoles* [80, 91, 159]. D'Isidor de Sevilla (560-636), el *Liber proemiorum novi et veteris testamenti* [161]. De Beda el Venerable (673-735), el mestre de les sentències, els comentaris a les epístoles de Sant Pau [72]. De Nicolau de Lyre (1274-1349), els comentaris a l'evangeli de Sant Lluc i Sant Joan [37]. D'història bíblica posseïa de Pere Comestor (+1198) *Historia Scholastica* [120], llibre que ha estat qualificat de «llibre base del segle».

VIII. LLIBRES ASCÈTICO-MORALS I ALTRES

A la biblioteca de Ramon Vinader hi havia dos exemplars del molt conegut llibre ascètico-moral *Liber de miseria hominis* o *De contemptu hominis* [86, 112] del papa Innocenci III (1160-1216). Del mateix gènere literari posseïa el llibre *De doctrina dicendi et tacendi* [68] d'Albertano da Brescia (s. XIII). I la molt coneguda *Summa de vitiis et de virtutibus*, en dos volums [96, 106] de Guillaume Peyraut (1235-1271). També *De doctrina cordis* [124] de Gerard Bruine de Reims (s. XIII-XIV), molt conegut pels seus sermons. El *Pharetra* [141], atribuït a Sant Bonaventura (1221-1274). Posseïa diverses col·leccions de sermons, alguns dels quals no hem identificat [76, 105, 147, 152]. Entre els incipits identificats n'hi ha de Bernat de Clairvaux (1090-1153) [89], d'Albert el Gran (1206-1280) [143], del franciscà del segle XIV Franciscus de Abbate [74]. Cal citar, per últim, el llibre de litúrgia *Liber de divinis officiis* [90] de Sant Rupert (1075-1135). I un exemplar d'un dels llibres més populars de l'època, un *Flos Sanctorum*.

APÈNDIX DOCUMENTAL: L'INVENTARI

1356 Novembre 8. Barcelona

Jaume de Vallseca, llicenciat en lleis i ciutadà de Barcelona, reconeix rebre 162 llibres, de diverses disciplines, que havien pertangut al difunt Ramon Vinader, doctor en lleis i ciutadà de Barcelona, empenyorats pel seu fill i hereu universal Joan de Torres al dit Jaume de Vallseca i a l'esposa d'aquest Constança.

ACB, FRANCESC DE LADERNOSA, *Manual* 1356 Agost 11 - 1356 Desembre 1, fols. 133r-136r i 4 fulls solts. [vol. 250]

Noverint^a universi quod, cum Iohannes de Turribus, filius et heres universalis venerabilis^b Raymundi Vinaterii, quondam, legum doctoris, obligasset specialiter et pigneri tradere convenisset venerabilibus Iacobo de Vallesicca, licentiatu in legibus, et domine Constantie, uxori eius, filie et heredi universali Bernardi de Turribus, quondam, civis Barchinone, omnes illos libros [...]

Testes.

[1] Primo, *Boecium De scolastica disciplina*, qui incipit: «Vestra novit intentio» et cetera.¹

[2] Item, *Adiciones domini Iacobi de Arenna super Digesto Novo*, qui incipit: «Hec scilicet correcta» et cetera.²

[3] Item, *Albrivie Avicenne*, qui dicitur *Rogerijs Baco*, qui incipit: «Cum ego Rogerius» et cetera³, in papiro scriptum.³

[4] Item, *Summa Iohannis de Deo super titulis Decretalium*, qui incipit: «Precibus sociorum» et cetera.⁴

[5] Item,^c *Distinctiones Decreti*, qui incipit: «Quoniam sufragantibus» et cetera.⁵

[6] Item, *Tractatus magistri Ernei De exencione*, qui incipit:^f «Quesivit Azo que sit materia» et cetera.⁶

[7] Item, *Digestum Vetus*⁶ sine glosulis, qui incipit: «Iuri operam daturum» et cetera, in parva forma scriptum.⁷

1. Obra del segle XII atribuïda a Boeci, coneguda també com *De scholarium disciplina compendiosa*. Cf. ML 64, 1223.

2. Iacobus de Arenna, Jacopo da Arena (1253-1296). Cf. DCIC, 155-157; SAVIGNY, II, 436.

3. Rogerius Baco, Roger Bacon (1210/1214-1294). L'incipit correspon a *Epistolae tres o Tractatus trium verborum*. Cf. THORNDIKE-KIBRE, 135.

4. Iohannes Hispanus, Juan de Dios Hispano, (c. 1200-1253). Cf. GARCÍA y GARCÍA, 410.

5. Bartholomeus Brixiensis, Bartomeu de Brescia (s. XIII), *Lectura super Decreto*. Cf. DCIC, 125-126.

6. L'incipit correspon a l'obra de Dinus de Mugello, Dino da Mugello (s. XIII-1302), *Super Digestum Novum*. Cf. DCIC, 195-196; SAVIGNY, II, 439-469.

7. *Digestorum* I-XXIV,3.

[8] Item, *Concordantie Iuris Canonici et Civilis domini^b Pas*, qui incipit: «Expedi^t» et cetera.⁸

[9] Item, *Digestum Vetus* in magna forma scriptum, cum glosa, qui incipit: «Omnem» et cetera.⁹

[10] Item, quendam librum qui incipit: «Cunctos populos» et cetera.

[11] Item, quendam librum qui incipit: «Gregorius in hoc prohemio» et cetera.¹⁰

[12] Item, *Declaraciones Bernardi Raimundi, doctoris decretorum, super Sexto Libro Decretalium*, qui incipit: «Bonifacius» et cetera.¹¹

[13] Item, quendam librum qui incipit in rubro: «*Incipiunt diversitates*» et cetera, et in nigro: «Nunc ego succincte» et cetera.¹²

[14] Item, *Decretales compilationes antiquae*, qui incipit: «Iusteⁱ iudicate, filii hominum» et cetera.¹³

[15] Item, *Reportationes domini Petri de Podio Orfila super Digesto Veteri*, qui incipit: «Rubrica^k ff. de constitutionibus^l» et cetera.

[16] Item, quendam librum qui incipit: «De quibus et cetera tria sunt dicta huius legis» et cetera.^m

[17] Item, librum vocatum *Palladi*, qui incipit: «Pars est prima prudentie» et cetera.¹⁴

[18] Item, quendam librum in papiro scriptum litteris ebraicis.

[19] Item, quendam librum qui incipit in rubro: «*Incipiunt capitula libri practice*» et in nigro: «De disputatione regendorum sanorum» et cetera.¹⁵

[20] Item, quendam librum qui vocaturⁿ *Liber legis Longobardorum*, et incipit: «Rex Rothar» et cetera.¹⁶

[21] Item, *Clementine^o* qui incipiunt: «Iohannes episcopus, servus servorum Dei» et cetera, in quaternis sine postibus.

8. Pascipoverus, Federico Pascipovero o Passipovero, (segona meitat del s. XIII). Cf. DCIC, 208; SAVIGNY, II, 449-451.

9. Glossa de Vivianus de Bononia, Viviano Tosco. Cf. DCIC, 164-165; SAVIGNY, II, 406.

10. *Novella seu Additiones super volumen Decretalium* de Iohannes Andree, Joan Andreu (c. 1270-1348). Cf. SCHULTE, II, n. 54, 69.

11. Bernardus Raimundus, Bernat Ramon (+1311). Cf. GARCÍA y GARCÍA, 421-422.

12. Rogerius Baco, Roger Bacon (1210/1214-1294), *Diversitates ignium*, obra sobre alquímia. Cf. THORNDIKE-KIBRE, 311, 552.

13. L'incipit correspon a l'obra *Breviarium extravagantium* de Bernardus Papiensis, Bernardo da Pavia o Bernardo Balbi (+1213). Aquesta obra és coneguda com *Compilatio prima*, en quan ocupa el primer lloc entre les *Quinque compilationes antiquae*. Cf. DCIC, 50-51; SCHULTE, I, n. 40.

14. Rutilius Taurus Aemilianus Palladius, Palladi (s. IV), *De agricultura libri XIII*. Cf. THORNDIKE-KIBRE, 479.

15. Vincentius Bellocensis, Vincent de Beauvais (+ c. 1264), *Liber practice medicine*. Es tracta d'extrets de *Speculum Doctrinale*.

16. Cf. MGH, *Legum*, t. IV, 607.

[22] Item, *Liber Isagogarum Iohannicii*,¹⁷ qui incipit: «Medicina dividitur in duas partes» et cetera.¹⁷

[23] Item, *Glosa domini Odofredi*,¹⁸ cum aliis operibus, *super Digesto Veteri*, qui incipit: «Omnem premissa salutatione» et cetera.¹⁸

[24] Item, librum in papiro scriptum vocatum *Totum continens*, qui incipit: «Prologus Elhavy ad honorem Dei» et cetera.¹⁹

[25] Item, liber qui vocatur *Opus de simplici medicina*, qui incipit: «Quia disputacionem» et cetera.²⁰

[26] Item, liber qui vocatur *Canones Arzachelis in tabulas toletanas a magistro Gerardo Cremonensi*, qui incipit: «Quoniam unius cuiuslibet» et cetera.²¹

[27] Item, liber qui incipit: «De novi operis nunciacione» et cetera, sine postibus.²²

[28] Item,²³ liber cum postibus et cooperta viridi, qui incipit: «Hactenus ut loquar cum Seneca» et cetera.²³

[29] Item, liber qui vocatur *Tractatus de communi diversitate in membris et vita*, qui incipit: «Scienciam de animalibus» et cetera.²⁴

[30] Item, *Summa' Azonis*, qui incipit: «Cum post inventionem scientie» et cetera.²⁵

[31] Item, *Brocarda a domino Otone composita*, qui incipit: «C. comodati» et cetera.²⁶ /

[32] Item, *Questiones et notabilia a magistro Ivace composita super librum de bona forma reportatis*, qui incipit: «Sicut dicit Tolomeus» et cetera.

[33] Item,²⁷ *Experimenta que atribuuntur magistro Galieno*, que incipiunt: «Dixit Galienus» et cetera.²⁷

[34] Item, *Reportaciones*, in papiro scriptas, *super Ius Civile*, qui incipit: «Explicit liber quartus» et cetera.

17. Hunain ibn Ishaq, Iohannitius (809/810-870), *Isagogae* o *Liber Isagogarum*. Cf. JACQUART-MICHEAU, 100-101.

18. Odofredus, Odofredo (+1265). Cf. SAVIGNY, II, 414-428.

19. Rhazes, al-Razi (865-923), *Kitab al-Hawi*. És a dir, «llibre que ho conté tot». D'aquí el títol llatí *Totum continens*. Cf. JACQUART-MICHEAU, 62-63.

20. Isaac Iudaeus, Isaac Israelí el Vell (+932), *Opus de simplici medicina* o *Liber de gradibus simplicibus*. Cf. THORNDIKE-KIBRE, 591; CAM, 615.

21. Arzachel, al-Zarqali (c. 1029-1087), *Canones ad tabulas toletanas*, trad. de Gerard de Cremona (1114-1187). Cf. THORNDIKE-KIBRE, 607; CAM, 657.

22. Raynerius de Furlivio, Raniero Arsendi da Forlì (+1358), *Lectura super Digestum Novum*. Cf. DCIC, 256; SAVIGNY, II, 653-656.

23. Bernardus Compostellanus, Bernardo Compostelano Antiguo (s. XIII), *Super primum librum decretalium*. Cf. DCIC, 138-141; SCHULTE, II, n. 44.

24. Albertus Magnus, Albert Magne (1206-1280), *De animalibus*. Cf. THORNDIKE-KIBRE, 648; JACQUART-MICHEAU, 159-160.

25. Azo, Azone (s. XII-1220), *Summa super Codicem*. Cf. DCIC, 67-71; SAVIGNY, II, 235-259.

26. Otto, Ottone da Pavia (s. XII-XIII), *Brocarda*. Cf. SAVIGNY, II, 195.

27. Ps-Galenus, *Experimenta*. Cf. THORNDIKE-KIBRE, 211.

[35] Item, triginta quatuor^x quiterni,^y in pergameno scripti, scientie Iuris Canonici et Civilis.

[36] Item, *Liber retorice Aristotelis*, qui incipit: «Retorica assecutiva» et *cetera*.²⁸

[37] Item, *Evangelia Luce et Iohannis*, qui incipit: «Lucas sirus nacione» et *cetera*.²⁹

[38] Item, quendam quaternum in pergameno scriptum in^z quo est *Liber Palladii*.³⁰

[39] Item, *Digestum Novum*, qui incipit: «Hoc edicto» et *cetera*.³¹

[40] Item, *Iconomice Aristotelis*, qui incipit: «Iconomica et politica diferunt» et *cetera*.³²

[41] Item, *Liber Ethicorum Aristotelis*, qui incipit: «Omnis ars et omnis doctrina» et *cetera*.³³

[42] Item, *Liber de proprietatibus rerum*, qui incipit: «Cum proprietates rerum sequantur substancias» et *cetera*.³⁴

[43] Item, *Liber phisicorum Aristotelis*, qui incipit: «Quoniam quidem contigit intelligere» et *cetera*.³⁵

[44] Item, *Glosa super Logicam Novam*, qui incipit: «Nos gravamen» et *cetera*.

[45] Item, *Scriptum beati Thome super librum phisicorum*, qui incipit: «Quia liber phisicorum» et *cetera*.³⁶

[46] Item, *Proverbia Seneca*, qui incipit: «Cura labor» et *cetera*.³⁷

[47] Item, liber qui vocatur *Massa compoti*, cum aliis operibus, qui incipit: «Auctoritate beati Augustini» et *cetera*.³⁸

[48] Item, *Reportaciones fratris Thome de Aquino^{aa} super Phisicam*, qui^{ab} incipit: «Omnes homines naturaliter scire desiderant» et *cetera*.³⁹

[49] Item, *Scriptum super librum Ethicorum*, qui incipit: «Quoniam homo naturaliter est animal» et *cetera*.

28. *Translatio Guillelmi*, es a dir, la versió de Guillem de Moerbeke (+1286). Cf. ArLat., n. 59, 77.

29. Nicolaus de Lira, Nicolau de Lyre (1274-1349), *In Lucam, In Iohannem*. Cf. GLORIEUX, 345, f⁴⁹, f⁵⁰.

30. Vegeu n. [17].

31. *Digestorum*, XXXVIII usque in finem.

32. *Economica: recensio Durandi*, és a dir, de Durand d'Alvèrnia. Cf. ArLat., n. 57, 76.

33. La versió de Robert de Grosseteste (+1253). Cf. ArLat., n. 48, 69-70.

34. Bartholomaeus Anglicus, Bartholomew the Englishman (+1275), *De proprietatibus rerum*. Cf. THORNDIKE-KIBRE, 154.

35. *Physica veteris translationis*. Cf. ArLat., n. 16-17, 52.

36. Cf. Thomas de Aquino, Tommaso d'Aquino (1225-1274), *In octo libros phisicorum*. Cf. GLORIEUX, 14, al; THORNDIKE-KIBRE, 568.

37. Ps-Sèneca, *De proverbiiis*. Cf. C. PASCAL, *Proverbia Seneca*, dins «Rivista di Filologia e d'Istruzione classica», 30 (1908), 63-69.

38. Alexander de Villa Dei, Alexandre de Villedieu (1170-1240), *Massa compoti*. Cf. THORNDIKE-KIBRE, 73, 96, 390, 716.

39. Cf. GLORIEUX, 14, dp.

[50] Item, *Lectura domini Durandi cum distincionibus Petri de Sampson*, qui incipit: «Gregorius interpretatur» et cetera.⁴⁰

[51] Item, *Tabule et canones magistri Profacii Astronomi*, qui incipit: «Dies mei» et cetera.⁴¹

[52] Item, *Questiones libri de anima*, qui incipit: «Questio est utrum anima» et cetera.⁴²

[53] Item, *Liber sciencie perspective*^{ac}, cum aliis operibus, qui incipit: «Inter philosophie considerationis» et cetera.⁴³

[54] Item, *Constitutiones domini pape*^{ad} *Gregorii VIII*ⁱ, sine postibus, qui incipit: «Animabus langoribus» et cetera.

[55] Item, *Scriptum super Boecium de consolacione*, qui incipit: «Sicut dicitur Philosophus primo Politicorum» et cetera.

[56] Item, *Liber de animalibus*, qui incipit: «In nomine Domini nostri Ihesu Christi omnipotentis et pii» et cetera.⁴⁴

[57] Item, *Lectura decretalium domini Guidonis de Baesio*, qui incipit: «Gregorius episcopus» et cetera.⁴⁵

[58] Item, *Summa super titulis decretalium compilata a magistro Gofrido*^{af}, qui incipit: «Glosarum diversitas» et cetera.⁴⁶

[59] Item, *Summa magistri de Sampson super decretales*, qui incipit: «Gregorius interpretatur bene vigilans» et cetera.⁴⁷

[60] Item, *Questiones theologie*, que incipiunt post tabulam: «Complectis tractatibus de hiis que pertinent» et cetera.⁴⁸

[61] Item, liber qui vocatur *Iacobus de Bellvis*^{ak} *super librum Autenticorum*, qui incipit: «In nomine Domini nostri Ihesu Christi» et cetera.^{ah 49}

40. Guillelmus Durandi, Guillaume Durand, Speculator (1237-1296), *Super libris Decretalium*. Cf. SCHULTE, II, N. 35, 144-155. Les *Distinctiones* sôn de Petrus de Sampson, Pierre de Sampson o Sampzon (s. XIII). Cf. DCIC, 152-153.

41. Profacius Iudaeus, Jacob ben Mahir ibn Tibbon (1236-1304). Cf. THORNDIKE-KIBRE, 373-374; CAM, 611.

42. Thomas de Aquino, Tommaso d'Aquino (1225-1274), *Quaestio disputata de anima*. Cf. GLORIEUX, 14, be.

43. Iohannes de Peckham, Jean Peckham (1235-1292), *Perspectiva communis*. Cf. GLORIEUX, 316a; THORNDIKE-KIBRE, 363.

44. Vegeu n. [29].

45. Guido de Baysio (Archidiaconus), Guido da Baisio (s. XII-1313). Cf. DCIC, 191-193; SCHULTE, II, n. 55, 186-190.

46. Goffridus Tranenesis, Goffredo da Trani (+1245), *Summa super titulis Decretalium*. Cf. DCIC, 124-125; SCHULTE, II, n. 22, 88.

47. Vegeu n. [50].

48. Alexander de Hales, Alexandre de Hales (1170/80-1245), *Summa universae Theologiae*. Cf. GLORIEUX, 301, A; RCSPL, 59.

49. Iacobus de Bellovisu, Jacopo da Belviso (1270-1335). Cf. DCIC, 226-228; SAVIGNY, II, 593.

[62] Item, *Cassiodorus de dictamine*, qui^{ai} incipit: «Cum multorum michi gratiam» et cetera.⁵⁰

[63] Item, *Liber expositionis vocabulorum*, coopertus corio virnilio, qui incipit: «Quia ars versificatoria» et cetera.⁵¹

[64] Item, *Expositio super Psalterium*, qui incipit: «Cum oblatus» et cetera.

[65] Item, *Scriptum beati Thome super tertium Sententiarum*, qui incipit: «Ad locum unde exeunt flumina» et cetera.⁵² /

[66] Item, *Summa magistri Gaufridi super quatuor libros Sententiarum*, qui incipit: «Ego novissimus omnium» et cetera.⁵³

[67] Item,^{ak} *Cantica canticorum Salomonis*, qui incipit: «Cogit me multum» et cetera.

[68] Item, *Albertanus de doctrina dicendi et tacendi*, qui incipit: «Inicio medio ac fine» et cetera.⁵⁴

[69] Item, *Verba Quintiliani in primo libro de oratoriis institutionibus*, qui incipit: «Si studiis scolas» et cetera.⁵⁵

[70] Item, *Liber prius^{al} metafisice Aristotelis*,^{am} qui incipit: «De primis quidem igitur causis» et cetera.⁵⁶

[71] Item, *Liber theorice campani*, qui incipit: «Bonum scire^{an} fuit» et cetera.⁵⁷

[72] Item, *Epistole Pauli Apostoli*, qui incipit: «Principia rerum requirenda sunt» et cetera.⁵⁸

[73] Item, *Petrus super Librum Sententiarum*, qui incipit: «Numquid nosti» et cetera.⁵⁹

[74] Item, *Liber sermonum*, qui incipit in rubro: «Dominica prima Adventus» et cetera, et in nigro: «Erunt signa in sole» et cetera.⁶⁰

50. Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus, Cassiodor (490-580), *Variarum libri duodecim*. Cf. ML, 69, 501-880.

51. Guillelmus Britonis, Guillaume le Breton (s. XIII), *Expositio vocabulorum Bibliae*. Ed. L. W. DALY-B. A. DALY, *Summa Britonis sive Guillelmi Britonis. Expositiones vocabulorum Bibliae*. I-II. Padova 1975 [Thesaurus mundi 15-16].

52. Cf. RCSPL, 846.

53. Gaufridus Pictaviensis (s. XIII). Cf. RCSPL, 246.

54. Albertanus Brixianensis, Albertano da Brescia (s. XIII), *De loquendo et tacendo*. Cf. HURTER, 304-305.

55. Marcus Flavius Quintilianus, Quintilià (c. 35-95), *De oratoria institutione*. Ed. RADER MACHER, Lipsiae, in aedibus B. G. Feubneri 1907.

56. *Metheora* novae translationis. Cf. Arlat., n. 25; THORNDIKE- KIBRE, 180.

57. Campanus de Novara, Giovanni da Novara (s. XIII, segona meitat), *Theorica planetarum*. Cf. CAM, 655-658.

58. Petrus Lombardus, Pietro Lombardo (1095-1160), *Collectanea in omnes d. Pauli Apostoli epistolas*. ML 191, 1297-1694.

59. Petrus de Tarantasia, Pierre de Tarentaise (Innocenci V, +1276). Cf. RCSPL, 690.

60. Franciscus de Abbate, O.M. (S. XIV), *Sermones*. Cf. HURTER, 586, n. 1.

- [75] Item, Item, *Scriptum super Primum Sententiarum*, qui incipit: «Ego sapientia» et cetera.⁶¹
- [76] Item, *Liber sermonum*, qui incipit: «Deus ipse veniet» et cetera.
- [77] Item, *Enchiridion beati Augustini*²⁰.⁶²
- [78] Item, *Admonitio beati Augustini*, qui incipit: «Propicio Christo» et cetera.⁶³
- [79] Item, unum *Doctrinale* in pergamenno scriptum.⁶⁴
- [80] Item, *Evangelia Mathei et Marci*²⁴.
- [81] Item, *Manaldus*, qui incipit: «Quoniam ignorans ignorabitur» et cetera.⁶⁵
- [82] Item, *Textus libri metafisice*, qui incipit: «Omnes homines naturaliter scire desiderant» et cetera.⁶⁶
- [83] Item, *Tractatus logice*, qui incipit: «Dialectica est ars arcium» et cetera.⁶⁷
- [84] Item, *Speculum mundi*, qui incipit: «Principia» et cetera.⁶⁸
- [85] Item, *Liber Sextus Bonifacii pape*, qui incipit: «Bonifacius» et cetera.
- [86] Item, *Liber de miseria hominis*, qui incipit: «Domino ac patri» et cetera.⁶⁹
- [87] Item, *Parabole Salomonis*, qui incipit: «Parabole» et cetera.⁷⁰
- [88] Item, duo quaterna *Astronomie* in pergamenno.
- [89] Item, *Liber sermonum dominicalium*, qui incipit: «Benedictus qui venit in nomine Domini» et cetera.⁷¹
- [90] Item, *Liber de divinis officiis*, qui incipit: «Ea que per anni circulum» et cetera.⁷²

61. Thomas de Aquino, Tommaso d'Aquino (1225-1274), *In primum librum Sententiarum*. Cf. RCSPL, n. 846.

62. Aurelius Augustinus, Sant Agustí (354-430), *Enchiridion ad Laurentium sive de fide, spe et charitate*. Cf. ML 40, 231-290.

63. *Sermo LVI Admonitio per quam ostenditur quod bonum sit lectionem divinam legere*. Cf. ML 40, 1338-1341.

64. Alexander de Villa Dei, Alexandre de Villedieu (1160?-1240?), *Doctrinale puerorum*. Cf. GLORIEUX, I, 86-88.

65. Iohannes Monaldus, di Capo d'Istria, Monaldus Iustinopolitanus (s. XIII), *Summa de utroque iure*.

66. Cf. Arlat., n. 40, 42.

67. Petrus Hispanus, Petrus Iuliani (Joan XXI, +1277), *Tractatus logicae, Summulae Logicales* o simplement *Tractatus*. Cf. M. de RIJK, *On the genuine Text of Peter of Spain's Summulae logicae*, dins «Vivarium» 6 (1969), 1-34, 69-101; 7 (1969), 8-16, 120-162; 8 (1970), 10-55.

68. Vincentius Bellovacensis, Vincent de Beauvais (+ c. 1264), *Speculum mundi* o *Speculum maius*.

69. Innocentius III, Innocenci III (1160?-1216), *Liber de miseria hominis* o *De contemptu mundi sive de miseria conditionis humanae libri tres*. Cf. ML 217, 701-746.

70. *Proverbia*.

71. L'incipit correspon al sermó *In nativitate SS. Innocentium sermo* de Sant Bernat de Claravall (1090-1153). Cf. ML 183, 129.

72. Rupertus, abbas Tutiensis (c. 1075-1135). Cf. ML 170, 11-332.

[91] Item, *Evangelia* notata in cantu, qui incipit: «Dominus vobiscum» et *cetera*.

[92] Item, *Sententia fratris Thome super librum Eticorum*, qui incipit: «Sicut philosophus dicit». ⁷³

[93] Item, liber versificatum qui vocatur *Tobias*. ⁷⁴

[94] Item, *Glosa Partis minoris*, qui incipit: «Gramatica est sermocinalis scientia» et *cetera*. ⁷⁵

[95] Item, textus Boecii *De consolacione*. ^{as 76}

[96] Item, *Liber de viciis* et incipit post tabulam: «Dicturi de viciis» et *cetera*. ⁷⁷

[97] Item, *Summa contra hereticos*, qui incipit: «Tempus faciendi Domine» et *cetera*. ⁷⁸

[98] Item, liber qui vocatur *Ebrardus*, versificatus. ⁷⁹

[99] Item, liber qui vocatur *Alexander*, versificatus. ⁸⁰

[100] Item, *Liber politicorum Aristotelis*, qui incipit: «Quoniam omnem civitatem» et *cetera*. ^{81 /}

[101] Item, *Scriptum super librum phisicorum*, qui incipit: «Quoniam quidem contigit» et *cetera*. ⁸²

[102] Item, liber qui vocatur *Lucidarius*, qui incipit: «Sepius rogatus» et *cetera*. ⁸³

[103] Item, *Scriptum tertium⁸¹ Petri de Tarantasia⁸²*, qui incipit: «Ubi venit plenitudo temporis» et *cetera*. ⁸⁴

73. Thomas de Aquino, Tommaso d'Aquino (1225-1274), *In X libros Eticorum ad Nicomachum commentaria*. Cf. GLORIEUX, 14, ar.

74. Mattheus Vindonicensis, Matthieu de Vendôme (s. XII-XIII), *Tobias* o *In tobiam peraphrasis metrica*. Cf. GLORIEUX, 256-257.

75. Elius Donat (s. IV), *Ars grammatica* o *Partes* o *Pars*.

76. Anicius Manlius Severinus Boetius, Boeci (s. V-VI), *De consolacione philosophiae*. Cf. ML 63, 579-862.

77. Gullielmus Peraldus, Guillaume Peyraut (1235?-1271), *Liber de vitiis et virtutibus*. Cf. A. DONDAINE, *Guillaume Peyraut. Vie et oeuvres*, dins «Archivum Fratrum Predicatorum», XVIII (1948), 162-236.

78. Guido Terreni, Guiu Terrena (c. 1270-1342), *Summa contra haereticos* o *Confutationes errorum*. Cf. B. XIBERTA, *Guiu Terrena, camerlità de Perpinyà*. Estudis Universitaris Catalans, Barcelona 1932, 78.

79. Eberhardus Bethuniensis, Èvtard de Béthune (s. XII-1212?), *Graecismus* o *Ebrardus*. Cf. GLORIEUX, 134-135.

80. Galterius de Castilione, Gauthier de Châtillon (1160?-1202?) *Alexandreis* o *Alexander*. Cf. ML 209, 459-574.

81. *Politica*, translatio Guillelmi de Moerbeka. Cf. ArLat., n. 54, 75.

82. Franciscus de Mayronis, François de Meyronnes (+1328), *Super octo libros Phisicorum commentaria*. Cf. THORNDIKE-KIBRE, 602.

83. Honorius Augustudunensis (+ c. 1130), *Elucidarium sive dialogus de Summa totius christianae Theologiae*. Cf. ML 172, 1109-1176.

84. Petrus de Tarantasia, Pere de Tarantàsia (Innocenci V, 1224?-1276), *In sententias. In tertium*. Cf. RCSPL, n. 690.

- [104] Item, *Speculum regium de nativitatibus genere mundi*, qui incipit: «Aspirante Deo» et cetera.
- [105] Item, *Liber sermonum*, qui incipit: «Filiis recordare» et cetera.⁸⁵
- [106] Item, *Summa de virtutibus*, qui incipit: «Presens opus habet quinque partes».⁸⁶
- [107] Item, *Liber de paradiso*, qui incipit: «Ambrosius de paradiso» et cetera.⁸⁷
- [108] Item, *Liber actus apostolorum cum*^{av} glosa, qui incipit: «Primum quidem» et cetera.⁸⁸
- [109] Item,^{av} *Textus librorum metafisice*, qui incipit: «Omnes homines naturaliter scire desiderant» et cetera.⁸⁹
- [110] Item, *Glosa super logica vetus*, qui incipit: «Cum sit necessarium» et cetera.⁹⁰
- [111] Item, *Quolibet magistri Guidonis*, ordinis Beate Marie de Carmelo, qui incipit: «In nostra^{xx} prima disputatione» et cetera.⁹¹
- [112] Item, *Liber de miseria hominis domini Innocentii pape*, qui incipit: «Domino patri» et cetera.⁹²
- [113] Item, tota *Summa sancti Thome* in quatuor voluminibus, scilicet, *Prima pars* et *Prima secunde*, *Secunda secunde* et *Ultima pars*.⁹³
- [114] Item, *Summa contra gentiles* beati Thome.
- [115] Item, *Quolibet* Godofredi et Henrici de Gandavo.⁹⁴
- [116] Item, *Quolibet* beati Thome et quedam opuscula.⁹⁵
- [117] Item, *Petrus de Tharantasia super quartum Sententiarum*.⁹⁶
- [118] Item, *Secundus Sententiarum*, scilicet *Expositio super secundo Sententiarum* Petri Aureoli.⁹⁷
- [119] Item, *Lectura Guillelmi de Monte Laudono super Sexto Libro Decretalium*.⁹⁸

85. Nicolau de Biardo s. de Biard (s. XIII), *Sermo*.

86. Vegeu n. [96].

87. Sanctus Ambrosius, Sant Ambròs (339-397), *Liber de paradiso*. Cf. ML 14, 275-314.

88. Beda Venerabilis, Beda el Venerable (673-735), *Liber actus Apostolorum*. Cf. ML 92, 939-994.

89. Cf. ArLat., n. 40 i 42, 65.

90. Raimundus Lullus, Ramon Llull (1222/33-1315/16), *De novem predicamentis*. Cf. GLORIEUX, 335, jb.

91. Guido Terreni, Guiu Terrena (1270-1342), *Quodlibeta sex*. Cf. B. XIBERTA, *Gui Terrena, carmelità de Perpinyà*. Estudis Universitaris Catalans, Barcelona 1932, 265-271.

92. Vegeu n. [86].

93. Thomas de Aquino, Tommaso d'Aquino (1225-1274). Cf. GLORIEUX, 14, ax.

94. Godofredus de Fontaines, Godofred de Fontaines (+ c. 1306/9), *Quodlibeta*. Cf. GLORIEUX, 198 passim. Henricus de Gandavo, Enric de Gant (1217-1293), *Quodlibeta*. Cf. GLORIEUX, 192 passim.

95. Thomas de Aquino, Tommaso d'Aquino (1225-1274), *Quodlibeta*, *Opuscula*. Cf. GLORIEUX, 14, passim.

96. Petrus de Tarantasia, Pere de Tarantàsia (Innocenci V, 1224?-1276). Cf. GLORIEUX, 17; RCSPL, n. 690.

97. Petrus Aureoli, Pierre Auriol (1280?-1322), *Expositio super secundo libro Sententiarum*. Cf. RCSPL, n. 657.

98. Guillelmus de Monte Lauduno, Guillaume de Montlaurun (+ 1343), *Lectura super Sexto libro Decretalium*. Cf. DCIC, 260.

- [120] Item, *Historie Scolastice*.⁹⁹
- [121] Item, *Textus Sententiarum*.¹⁰⁰
- [122] Item, *Expositio sive scriptum Ricardi super Quarto Sententiarum*.¹⁰¹
- [123] Item, *Flos Sanctorum*.¹⁰²
- [124] Item, quendam librum in quo sunt diversa opuscula, quorum primum est *De doctrina cordis* et incipit: «Preparate corda vestra Domino» et *cetera*.¹⁰³ /
- [125] Item, alium librum qui incipit in rubro: «Hic incipiunt Auriole compilate a magistro Iohanne de Sancto Amando», et in nigro: «Sicut dicit Galenus» et *cetera*.¹⁰⁴
- [126] Item, quendam alium librum grossum qui incipit in rubro: «Incipiunt Isagoge Thebit in^{9y} astrologia», et in nigro: «Isagoge Thebit in astrologiam» et *cetera*.¹⁰⁵
- [127] Item, quendam librum vocatum *Suma dictaminis magistri Thome de Capua*, et incipit: «Omne datum optimum» et *cetera*.¹⁰⁶
- [128] Item, quendam librum vocatum *Liber Egidii super librum elencorum*, qui incipit:^{9z} «Ex illustri prosapia» et *cetera*.¹⁰⁷
- [129] Item, quendam librum qui incipit:^{ba} «Iuxta sententiam Aristotilis in proemio sui libri De anima» et *cetera*.¹⁰⁸
- [130] Item, alium librum qui incipit in rubro: «Incipiunt tituli super librum fisicorum secundum Albertum», et in nigro: «Intentio nostra» et *cetera*.¹⁰⁹
- [131] Item, alium librum qui incipit in rubro: «Incipit liber Anrici Senece ad Lucilium» et *cetera*, et in nigro: «Quesisti a me Lucili» et *cetera*.¹¹⁰
- [132] Item, alium librum vocatum *Scriptum magistri Petri de Alvernia super librum De celo et mundo*, et incipit: «Suma cognitionis nature» et *cetera*.¹¹¹

99. Petrus Comestor, Pere Comestor (+1198), *Historia Scolastica*. Cf. ML 198, 1050-1722.

100. Petrus Lombardus, Pietro Lombardo (1095-1160), *Libri quatuor Sententiarum*. Cf. ML 192, 519-962.

101. Ricardus Anglicus, de Middletown, de Mediavilla (1249-1300/8). Cf. RCSPL, N. 722.

102. Iacobus de Voragine, Jacopo de Varazze (c. 1228-1298), *Flores Sanctorum*.

103. Gerard de Reims (s. XIII-XIV), *Liber de doctrina et praeparatione cordis*. Cf. GLORIEUX, 184, e.

104. Iohannes de Sancto Amando (s. XIII), *Aureole* (tercera part de *Revocativum memoriae*). Cf. THORNDIKE-KIBRE, 682.

105. Thabit ibn Qurra (826-901), *Isagogae in astrologiam*. Cf. CAM, 528.

106. Thomas de Capua, Tommaso de Capua (s. XIII), *Summa dictaminis*. Cf. J. BONO, *Historia del Derecho Notarial Español. I La Edad Media*. Madrid 1979, 226.

107. Aegidius Romanus, Egidio Romano (1246?-1316), *In libros Elenchorum commentaria*. Cf. GLORIEUX, 400, ae.

108. Iohannes de Ianduno, Jean de Jandum (+ 1328), *Expositio problematum Aristotelis*. Cf. THORNDIKE-KIBRE, 378.

109. Albertus Magnus, Albert el Gran (1206-1280), *Commentaria super libris octo phisicorum*. Cf. GLORIEUX, 6, i; THORNDIKE-KIBRE, 360.

110. Lucius Annaeus Seneca, Sèneca (4 aC-65 pC), *Epistolae ad Lucilium*. Cf. Ed. OTTO HENSE, Lipsiae in aedibus B. G. Teubneri 1914.

111. Petrus de Alvernia, Pierre d'Auverne (+ 1304), *De coelo det mundo*. Cf. GLORIEUX, 210, f; THORNDIKE-KIBRE, 706.

[133] Item, quendam alium librum vocatum *Liber elencorum*, qui incipit: «Ex illustri prosapia». ¹¹²

[134] Item, quendam alium librum, parvum, vocatum *Iuvenalis*, qui incipit: «Ego auditor» et cetera. ¹¹³

[135] Item, quendam librum vocatum *Scriptum Roberti super librum Elencorum* et incipit: «Sicut dicit Boecius» et cetera. ¹¹⁴ /

[136] Item, quendam alium librum vocatum *Liber seu tractatus Algaçeli*. ^{bb} Et incipit in nigro: «Capitulum de hiis que debent preponi» et cetera. ¹¹⁵

[137] Item, quendam librum vocatum *Summa Princivali in decretis*. Et incipit in nigro: «Bone^{bc} rei dare consultum» et cetera. ¹¹⁶

[138] Item, quendam librum, parvum, intitulatum *Aurora*, versificatum, qui incipit: «In principio huius libri, videlicet Aurore» et cetera. ¹¹⁷

[139] Item, alium librum, parvum, qui incipit: «Quinque sunt necessaria viris religiosis» et cetera.

[140] Item, quendam alium librum, vocatum *Scriptum fratris Thome de Aquino super librum De anima*. Et incipit in nigro: «Bonorum honorabilium» et cetera. ¹¹⁸

[141] Item, quendam alium librum, qui incipit: «In conversionis mee primordio». ^{bd} ¹¹⁹

[142] Item, quendam alium librum, qui incipit: «Sicut aquila provocans ad volandum» et cetera.

[143] Item, quendam alium librum ^{bc} *Sermonum*, qui incipit in rubro: «Sancti Andree apostoli», et in nigro: «Venite post me faciam vos» et cetera. ¹²⁰

[144] Item, quendam alium librum, vocatum *Questiones Rodulfi super Logicam Veterem*, qui incipit: «Sicut dicit Aristotiles sexto Metaphysice» et cetera. ¹²¹

[145] Item, quendam librum, qui incipit in primo folio: «Fluenta usibus hominum» et cetera, et finit: «coronam victoriae meream. Amen». /

112. Cf. ArLat., n. 9, 47.

113. Decimus Iunius Iuvenalis, Juvenal (50/60-140), *Satirarum libir quinque*. Cf. Ex recog. FRIDERICI HERMANNI, Lipsiae 1914.

114. Robertus de Grosseteste, Robert de Grosseteste (c. 1170-1253), *Sophistici Elenchi*.

115. Algazel, Abu Hamid Muhammad ibn Muhammad al-Gazzali (1058-1111), *Maqasid al-falasifa*. Cf. J. KARAM, *La requisitoria de Algazel contra los filósofos*, dins «Ciencia tomista», 61 (1941), 285-314. ALGAZEL, *Maqasid al-Falasifa o Intenciones de los Filósofos*. Traducción, prólogo y notas por el P. MANUEL ALONSO, S.I. Juan Floys, editor, Barcelona 1963.

116. Princivallus Mediolanensis (segona meitat s. XIII), *Lectura super Decretum*. Cf. SCHULTE, I, 135-136; KUTTNER, I, 48.

117. Petrus de Riga, Pierre de Riga, *Aurora*. Cf. ML 212, 19-42 (fragments).

118. Thomas de Aquino, Tommaso d'Aquino (1225-1274), *In primus librum De anima*. Cf. GLORIEUX 14, ar.

119. Ps-Bonaventura, *Phaetra*. Cf. GLORIEUX, 305, bk.

120. Albertus Magnus, Albert el Gran (1206-1280), *Sermones de tempore et de sanctis*. Cf. GLORIEUX, 6, x.

121. Raoul de Hotot (s. XIII-XIV), *Quaestiones super Porphyrium*. Cf. GLORIEUX, 225, a.

[146] Item, quendam librum, parvum, papireum, qui incipit: «Auctoritates beati Bernardi devotes humiles».

[147] Item, quendam alium librum *Sermonum*, qui incipit: «Primum querite regnum Dei» et cetera.

[148] Item, quendam librum, qui incipit: «Aristoteles ad Alexandrum regem: O Alexander» et cetera. Et est liber parvus.¹²²

[149] Item, Item, quendam librum, parvum, intitulatum *Scriptum beati Tome super Periarmanias*.^{bf} Et incipit: «Ad maiorem predicatorum evidentiam» et cetera.¹²³

[150] Item, alium librum, qui incipit: «Altissimus de terra creavit^{bs} medicinam» et cetera.¹²⁴

[151] Item, quendam *Precianum minorem*.¹²⁵

[152] Item, quendam librum, qui incipit in rubro: «Incipiunt concordantie super sermones» et cetera. Et in nigro: «Abscondere»

[153] Item, quendam librum, qui incipit in rubro: «Incipit liber problematum Aristotelis» et cetera. Et in nigro: «De problematibus que sunt circa medicinalia» et cetera.¹²⁶

[154] Item, quendam librum vocatum *Comentum Hugonis de Sancto Victore super gerargxiam angelicam Dionisii*. Et incipit: «Iudey signa querunt» et cetera.¹²⁷

[155] Item, alium librum, qui incipit:^{bh} «Leo quod arabice dicitur alacet» et cetera.

[156] Item, quendam librum, parvum, qui incipit: «Innocentes» et cetera.¹²⁸

[157] Item, quendam *Librum dictaminis epistolarum*, qui incipit in robriiciis: «Exortacio ad regem ut sarracenos de terra sua expellat» et cetera.¹²⁹

[158] Item, alium librum: *Questiones et quolibeta fratris Geraldii de ordine Carmelitarum*. Et incipit: «Utrum^{bi} habitus fidey sit virtuosus». ¹³⁰ /

[159] Item, quendam librum veterem de littera antiqua, in quo sunt *Euvangelia et expositiones et epistole*.

[160] Item, quendam librum, qui incipit in primo folio:^{bk} «Quid sit docere

122. *Epistola ad Alexandrum*. Cf. ArLat., n. 60, 78.

123. Thomas de Aquino, Tommaso d'Aquino (1225-1274), *Commentaria in Periermeniam*. Cf. GLORIEUX, 14, bs.

124. Alexander de Alexandria, Alexandre Bonini d'Alexandria (+1314), *Summa in quatuor libros sententiarum*. Cf. GLORIEUX, 340, d.

125. Priscianus (s. V-VI), *Institutiones Grammaticae*, lib. XVII-XVIII.

126. Ps-Aristoteles, *Problemata* novae translationis. Cf. ArLat., n. 73.

127. Hugo de Sancto Victore, Hug de Sant Víctor (1096-1141), *Commentaria in Hierarchiam caelestem*. Cf. ML 175, 923-1154.

128. Petrus Blesensis, Pierre de Blois (1181-1184), *Epistola*. Cf. ML 207, 308-311.

129. Bernardus de Neapoli, Bernardo de Caracciplo (c. 1230-1293), *Dictamina sive Epistolae notabiles*.

130. Gerardus Bononiensis, Gerardo da Bologna (1250-1317), *Quaestiones disputatae XI*. Cf. GLORIEUX, 420, b.

artem rhetoricam». Et subsequenter post septem vel octo folia incipit in rubro: «Marcii Tulli Ciceronis» et cetera. Et in nigro: «Sepe et multum hoc mecum cogitavi» et cetera.¹³¹

[161] Item, quendam alium^{bi} librum grossum, qui incipit in rubro: «Incipit in Dei nomine *Libe^{hm} prohemiorem novi et veteris testamenti*» et cetera. Et in nigro: «Plenitudo novi et veteris testamenti» et cetera.¹³²

[162] Item, quendam librum versificatum, qui incipit in rubro: «Incipit *Liber Statii Thebaydes*» Et in nigro, in primo versu: «Fraternas acies».¹³³

De omnibus predictis libris et duabus caxiis, in quibus erant, fecit apocham venerabili Bernardo de Palaciolo dictus venerabilis Iacobus^{bn} de Valle Sicca, cui fuerunt per dictum Bernardum de voluntate Iohannis Vinaterii et de mandato vicarii traditi.

Testes: Lança de Faro et Vincentius Ermengaudi, presbiter.

Item, eadem die, presentibus dicto Iohanne Vinaterii et pro testibus Iacobo de Artigiis et Martino de Lumbiern et Bartholomeo de Valle Sicca et me notario, fuerunt scripti et de eis factum hoc^{bi} inventarium.

Ego Iacobus^{bo} de Valle Sicca, licentiatus in legibus, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Bernardo de Palaciolo, in legibus licentiato, civi Barchinone, quod de mandato vobis per venerabilem vicarium Barchinone facto, et de mandato etiam et voluntate Iohannis de Turribus, filii et heredis universalis Raymundi Vinaterii, quondam, tradidistis michi omnes illos libros.

Testes^{ba}.

a. Al marge esquerre inventarium librorum.- b. *Segueix ratllat* Iohannis.- c. *Hom deixà en blanc l'espai que va des del foli 133 fins el 136 per a copiar posteriorment el contingut de l'inventari, que consta en fulls solts, deixats dins el protocol. Es per això que després de la paraula Testes transcrivim l'inventari dels llibres.*- d. et cetera *interlineat*.- e. *Segueix ratllat* quendam librum.- f. *Segueix ratllat* desunt.- g. *Segueix ratllat* pri qui incipit.- h. *Segueix ratllat* Paschalis.- i. iuste *interlineat* i escrit *damunt* recte *ratllat*.- k. Rubrica *interlineat*.- l. *Segueix ratllat* rubrica.- m. *Segueix ratllat* Item librum de formatione corporis humani editus a fratre.- n. *Segueix ratllat* legis.- o. *Segueix ratllat* domini papae Iohannis.- p. Iohannicii *interlineat*.- q. *Segueix ratllat* fc.- r. *Segueix ratllat* et cetera.- s. *Segueix ratllat* re.- t. *Segueix ratllat* m.- u. *Segueix ratllat* practica magistri Tolomei.- v. magistro *interlineat*.- w. *Explicit interlineat*.- x. quatuor *interlineat*.- y. *Segueix ratllat* s.- z. pergameno scriptum in *interlineat*.- aa.

131. Cicero, Marcus Tullius, Ciceró (s. II-I aC), *De oratore*.

132. Isidorus Hispalensis, Isidoro de Sevilla (560-636), *In libros Veteris ac Novi Testamenti*. Cf. ML 83, 155-179.

133. Publius Papinius Statius (s. I), *Thebais*.

Aquino *interlineat*.- ab. *Segueix ratllat* u.- ac. perspectiva, *al ms.* prospective.- ad. *Segueix ratllat* Io.- ae. *Segueix ratllat* phisi.- af. Gofrido, *la sil·laba Go va seguida de la lletra t cancel·lada amb punts*.- ag. *Segueix ratllat* qui incipit.- ah. Ihesu Christi et cetera *interlineat*.- ai. *Segueix ratllat* dicitur Variarum.- ak. *Segueix ratllat* liber.- al. prius *sic al ms.*- am. Aristotelis *interlineat*.- an. scire, *al ms.* o sure.- ao. beati *interlineat*.- ap. *Segueix ratllat* qui incipit.- aq. *Segueix ratllat* qui.- ar. *Segueix ratllat* qui.- as. *Segueix ratllat* qui incipit.- at. tertium *interlineat*.- au. Tarantasia, *al ms.* Tarantasio.- av. cum *interlineat*.- aw. *Segueix ratllat* per.- ax. *Segueix ratllat* perpu.- ay. *Segueix ratllat* s.- az. *Segueix ratllat* ex ex illistrique prosapia.- ba. *Segueix ratllat* in rubro.- bb. *La sil·laba ga va seguida de tzeli ratllat*.- bc. *Segueix ratllat* d.- bd. In conversionis mee primordio, *al ms.* In conversationis mee imordio.- be. *Segueix ratllat* qui.- bf. Periermanias, Perier- *interlineat* damunt eperias *ratllat*.- bg. creavit, cre- *interlineat* damunt terr *ratllat*.- bh. *Segueix ratllat* un.- bi. utrum *interlineat* damunt uterm *ratllat*.- bk. *Segueix ratllat* quid.- bl. alium *interlineat*.- bm. *Segueix ratllat* prefacio.- bn. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma*.- bo. hoc, *al ms.* ho.- bp. *Damunt el nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma*.- bq. *El rebut dels llibres signat per Jaume de Vallseca es troba escrit en el protocol i no pas en els fulls solts. Ho hem transcrit aquí per seguir un ordre lògic.*